

Miyase Sertbarut'un *Ünsüz Youtuberın Günlüğü* Serisinde Dijital Bağımlılık Temasının İncelenmesi*

Zeynep DOĞAN ¹ , Nevin AKKAYA ²

¹(Sorumlu yazar) Yüksek Lisans, Dokuz Eylül Üniversitesi, zzeynepdogann22@gmail.com, ORCID ID: 0009-0000-9087-6978.

² Prof. Dr., Dokuz Eylül Üniversitesi, nevin.akkaya@deu.edu.tr, ORCID ID: 0000-0001-7222-4562.

Makale Bilgisi	ÖZET
Geliş Tarihi: 29.01.2026	Bu araştırmada Miyase Sertbarut'un <i>Ünsüz Youtuberın Günlüğü</i> serisinde dijital bağımlılığa işaret eden davranış örüntülerinin çocuk karakterler üzerinden nasıl sunulduğu incelenmiştir. Çalışma, nitel araştırma yaklaşımı kapsamında doküman incelemesine dayalı olarak yürütülmüş ve verilerin analizinde betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın ana teması “dijital bağımlılık belirtileri” olarak belirlenmiş; kontrol kaybı, aşırı kullanım ve dijital odaklılık alt temaları altında yapılandırılmıştır. Bulgular çocuk karakterlerin dijital araçlardan kopmakta zorlandıklarını, ekranı zihinsel olarak sürdürdüklerini ve çevrim içi etkileşimi gündelik yaşamın merkezine yerleştirdiklerini göstermektedir. Bu örüntüler metinlerden alınan doğrudan alıntılarla desteklenerek betimlenmiştir. Sertbarut'un eserlerinde dijital bağımlılık teması doğrudan didaktik bir anlatımla değil çocuk karakterlerin gündelik deneyimleri üzerinden sezdirici biçimde sunulmaktadır.
Kabul Tarihi: 27.04.2026	
© UEAD 2026 Tüm hakları saklıdır.	Anahtar Sözcükler: Dijital bağımlılık, çocuk edebiyatı, nitel araştırma.

An Examination of the Theme of Digital Addiction in Miyase Sertbarut's *Ünsüz Youtuberın Günlüğü* Series

Article Information	ABSTRACT
Received: 29 January 2026	This study examines how behavioral patterns indicating digital addiction are presented through child characters in Miyase Sertbarut's <i>Ünsüz Youtubers Diary</i> series. The research was conducted within a qualitative framework based on document analysis and descriptive analysis was employed in the data interpretation process. The main theme of the study was determined as “symptoms of digital addiction,” structured under the sub-themes of loss of control, excessive use, and digital salience. The findings reveal that child characters experience difficulty disconnecting from digital devices, mentally sustain screen-based engagement, and place online interaction at the center of everyday life. These patterns were supported and concretized through direct quotations from the texts. In Sertbarut's works the theme of digital addiction is not conveyed through a didactic discourse but is implicitly presented through children's daily experiences. This study is significant in contributing to the limited body of research on the representation of digital addiction in children's literature.
Accepted: 27 April 2026	
© UEAD 2026 All rights reserved.	Keywords: Digital addiction, children's literature, qualitative research.

DOI: 10.32960/uead.1875916

Makale Türü (Article Type): Araştırma Makalesi

Kaynakça Gösterimi: Doğan, Z. & Akkaya, N. (2026). Miyase Sertbarut'un ünsüz youtuberın günlüğü serisinde dijital bağımlılık temasının incelenmesi. *Ulusal Eğitim Akademisi Dergisi (UEAD)*, 10(1), 38-49.
<https://doi.org/10.32960/uead.1875916>

Citation Information: Doğan, Z. & Akkaya, N. (2026). an examination of the theme of digital addiction in Miyase Sertbarut's ünsüz youtuberın günlüğü series. *National Journal of Education Academy*, 10(1), 38-49.
<https://doi.org/10.32960/uead.1875916>

* * İlgi makale Dokuz Eylül Üniversitesinde Prof. Dr. Nevin Akkaya danışmanlığında hazırlanmakta olan yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

1. GİRİŞ

Teknolojik gelişmelerin hız kazandığı günümüzde çocuklar dijital araçlarla çok erken yaşlarda tanışmakta ve günlük yaşamları büyük ölçüde bu araçlar tarafından şekillenmektedir. Bu nedenle günümüz çocukları “teknoloji nesli” olarak tanımlanmaktadır (Gözün Kahraman, 2025)

Çocuk edebiyatı; çocuğun yaş özellikleri, gelişim düzeyi, ilgi alanları gözetilerek üretilen çocuğa görelilik ilkesini temel alan edebî ürünleri kapsamaktadır (Şirin, 2019; Oğuzkan, 2006). Bu eserler yalnızca eğlence amacı taşımamakta çocukların dil gelişimini destekleme, okuma kültürü kazandırma, estetik duyarlık oluşturma ve toplumsal yaşama uyum süreçlerine katkı sunma gibi işlevler de üstlenmektedir (Sever, 2019, 2023). Bu yönüyle çocuk edebiyatı güncel yaşam sorunlarının çocuk dünyasında nasıl anlamlandırıldığını ortaya koyan önemli bir alan olarak değerlendirilmektedir.

Dijital bağımlılık kavramı alanyazında giderek daha fazla tartışılmaya başlanmıştır. Dijital bağımlılık; internet, mobil cihazlar, video oyunları, sosyal ağlar gibi dijital platformların aşırı ve kontrolsüz kullanımını ifade eden bireylerin günlük yaşam işlevselliğini olumsuz yönde etkileyebilen davranışsal bir bağımlılık türü olarak tanımlanmaktadır (Singh & Singh, 2019). Bu kavram internet, sosyal medya ve dijital oyun bağımlılığı gibi farklı alt türleri kapsayan çok boyutlu bir olgu olarak değerlendirilmektedir (Arslan vd., 2015).

Çocuğun gelişiminin bütünsel bir süreç olması ve gelişim alanlarının birbiriyle etkileşim hâlinde ilerlemesi nedeni ile erken yaşlarda artan teknoloji kullanımının çocuk gelişimi üzerinde çeşitli riskler doğurabileceği vurgulanmaktadır (Gözün Kahraman & Özdemir, 2025). Uyku ve beslenme düzeninde bozulma, fiziksel sağlık sorunları, sosyal işlevsellikte azalma, akademik başarıda düşüş ve psikolojik uyum güçlükleri ile ilişkili olduğu belirtilmektedir (Zeybekoğlu Akbaş & Dursun, 2020). Çocukların bireysel özelliklerinin de dijital bağımlılık riskini etkilediği, öz-denetimi düşük ve dürtüsellliği yüksek çocukların dijital ortamlara daha fazla yöneldiği ifade edilmektedir (Han vd., 2025). Bu yönüyle dijital bağımlılık, çocukların yalnızca teknoloji kullanım alışkanlıklarını değil fiziksel, psikososyal ve akademik gelişimlerini de etkileyebilen önemli bir sorun alanı olarak değerlendirilmektedir.

Çocuk edebiyatı eserlerinde teknolojinin ve dijital bağımlılığın nasıl temsil edildiği ve hangi yönleriyle yansıdığı önem taşımaktadır. Çocuk edebiyatı eserlerinin temalarında da değişim olduğu düşünülmektedir.

Alanyazın, çocuk kitaplarında teknolojinin çoğunlukla bilgisayar, tablet ve televizyon gibi sınırlı bir araç seti üzerinden sunulduğunu yeni uygulamalar ve dijital üretim pratiklerinin ise daha sınırlı yer bulduğunu göstermektedir (Bilgin & Arıcı, 2021). Çocuk edebiyatı çalışmalarında teknoloji temalarının genellikle olumsuz etkiler bağlamında ele alındığı bu olumsuz yansımaların duygusal zararlar, psikolojik zararlar ve fiziksel zararlar başlıkları altında sınıflandırıldığı ifade edilmektedir (Destegüloğlu & Yılmaz, 2025). Bazı eserlerde teknoloji modernite eleştirisinin bir parçası olarak sunulmakta Behiç Ak'ın kitaplarında yüz yüze ilişkilerin zayıflaması ve çocukların oyun zamanlarının ekran süresiyle yer değiştirmesi vurgulanmaktadır (Aytan & Güngör, 2018). Bununla birlikte çocuk kitaplarının teknoloji kullanımına ilişkin farkındalık geliştirme potansiyeline sahip olduğu belirtilmekte ancak araştırma örneklerinde dengeli kullanım ve çözüm odaklı mesajların sınırlı kaldığı görülmektedir (Bilgin & Arıcı, 2021).

1.1. Problem Durumu

Dijital teknolojilerin çocukların gündelik yaşamında giderek daha fazla yer edinmesi dijital bağımlılık olgusunu çocuk gelişimi açısından önemli bir sorun alanı hâline getirmiştir. Bu durum çocukların teknolojiyle kurduğu ilişkinin yalnızca günlük yaşam pratiklerinde değil çocuk edebiyatı eserlerinde de nasıl temsil edildiği sorusunu gündeme getirmektedir. Alanyazında çocuk kitaplarında teknoloji temsiline yönelik çalışmalar bulunmakla birlikte dijital bağımlılığın özellikle bağımlılık belirtileri bağlamında çocuk karakterler üzerinden nasıl ele alındığına odaklanan incelemelerin görece sınırlı olduğu görülmektedir. Bu nedenle güncel çocuk edebiyatı eserlerinde dijital bağımlılık belirtilerinin hangi yönleriyle sunulduğunu ortaya koymak hem dijital çağda çocukların deneyimlerini anlamak hem de çocuk edebiyatının güncel sorunları ele alma biçimini değerlendirmek açısından gerekli görülmektedir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Miyase Sertbarut'un *Ünsüz Youtuberın Günlüğü* serisinde dijital bağımlılık belirtilerinin nasıl temsil edildiğini betimsel analiz yaklaşımıyla ortaya koymaktır.

1.3. Araştırma Problemi

Miyase Sertbarut'un *Ünsüz Youtuberın Günlüğü* serisinde dijital bağımlılığa işaret eden davranışlar çocuk karakterlerin deneyimleri üzerinden nasıl sunulmaktadır?

1.3.1. Araştırmanın alt problemleri

Ünsüz Youtuberın Günlüğü serisinde dijital bağımlılığa işaret eden davranışlar nelerdir?

Seride bu davranışlar çocuk karakterlerin deneyimleri üzerinden nasıl betimlenmektedir?

Dijital bağımlılığa işaret eden davranışlar eserlerde hangi alt temalar altında sunulmaktadır?

2. YÖNTEM

Bu çalışmada, nitel araştırma yaklaşımı benimsenmiş ve veri toplama yöntemi olarak doküman incelemesi kullanılmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu ya da olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsayan bir nitel araştırma yöntemidir (Yıldırım & Şimşek, 2021). Araştırma kapsamında ele alınan yazılı materyaller çalışma sürecinde temel veri kaynağı olarak değerlendirilmiştir.

2.1. İnceleme Nesnesi

Tablo 1. *İncelenen Ünsüz Youtuber'ın Günlüğü Serisine Ait Eserler*

Eser Adı	Yıl	Yayımlayan	Sayfa Sayısı
Ünsüz Youtuber'ın Günlüğü: Troller	2024	Altın Kitaplar	191
Ünsüz Youtuber'ın Günlüğü: Cesaret Oyunu	2024	Altın Kitaplar	152
Ünsüz Youtuber'ın Günlüğü: Layksızlar	2024	Altın Kitaplar	174
Ünsüz Youtuber'ın Günlüğü	2025	Altın Kitaplar	182

Bu tabloda çalışmanın inceleme nesnesini oluşturan *Ünsüz Youtuberın Günlüğü* serisine ait kitaplarla ilişkin temel bibliyografik bilgiler sunulmuştur. Söz konusu eserler, çocuk karakterlerin dijital medya kullanımı ve dijital bağımlılık belirtilerini doğrudan konu edinmeleri nedeniyle araştırma kapsamına alınmıştır.

2.2. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada veri toplama aracı olarak Miyase Sertbarut'un *Ünsüz Youtuberın Günlüğü* serisinde yer alan çocuk kitapları kullanılmıştır. Araştırmanın veri kaynağını söz konusu eserlerde karakterlerin dijital bağımlılık belirtilerine ilişkin ifadeleri oluşturmaktadır. İnceleme sürecinde dijital bağımlılık belirtilerine ilişkin kuramsal çerçeve esas alınmış metinlerde yer alan ilgili ifadeler bu çerçeve doğrultusunda belirlenmiştir.

2.3. Veri Toplama Süreci

Bu araştırmada veri toplama süreci doküman incelemesine dayalı olarak yürütülmüştür. Araştırma kapsamında Miyase Sertbarut'un *Ünsüz Youtuberın Günlüğü* serisinde yer alan kitapları veri kaynağı olarak belirlenmiştir. Belirlenen eserler öncelikle bütüncül bir yaklaşımla okunmuş ardından dijital bağımlılık belirtileriyle ilişkili olabileceği düşünülen ifadeler ayrıntılı biçimde incelenmiştir.

Veri toplama sürecinde eserler birden fazla kez okunmuştur. İlk okumada metnin genel içeriği ve bağlamı değerlendirilmiş sonraki okumalar sırasında dijital bağımlılık belirtilerine işaret eden durumlar belirlenmeye çalışılmıştır. Bu aşamada çocuk karakterlerin dijital araç kullanımına ilişkin davranışları, kullanım sıklıkları, kontrol güçlüğü yaşadıkları durumlar ve dijital ortamlara yönelimleri dikkate alınmıştır.

Belirlenen ifadeler metin içinden doğrudan alıntılar şeklinde not edilmiş ve araştırmanın amacı doğrultusunda sınıflandırılmak üzere kayıt altına alınmıştır. Veri toplama süreci boyunca metinler arasındaki tutarlılık korunmuş her eserin aynı ölçütler doğrultusunda incelenmesine özen gösterilmiştir. Bu süreç sonunda dijital bağımlılık belirtilerine ilişkin veriler analiz aşamasına hazır hâle getirilmiştir.

2.4. Verilerin Analizi

Bu araştırmada verilerin analizinde betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Betimsel analiz, verilerin önceden belirlenen temalar doğrultusunda düzenlenmesi, özetlenmesi ve doğrudan alıntılarla desteklenerek yorumlanmasını esas alan bir nitel veri analiz yaklaşımıdır (Yıldırım & Şimşek, 2021). Araştırmanın ana teması “dijital bağımlılık belirtileri” olarak belirlenmiştir. Ana tema kapsamında alt temalar hem alanyazında dijital bağımlılık belirtilerine ilişkin yapılan sınıflandırmalar hem de incelenen eserlerde öne çıkan ve tekrar eden davranış örüntüleri dikkate alınarak oluşturulmuştur. Bu bağlamda dijital bağımlılığın davranışsal bağımlılıklar kapsamında kontrol kaybı, tolerans (kullanımın giderek artması) ve davranışın bireyin yaşamında baskın hâle gelmesi gibi bileşenlerle açıklanabileceği belirtilmektedir (Griffiths, 2005). Bu çalışmada oluşturulan alt temalar da söz konusu bileşenlerle örtüşen örüntüler dikkate alınarak hazırlanmıştır.

Bu doğrultuda alt temalar;

- kontrol kaybı
- aşırı kullanım
- dijital odaklılık

başlıkları altında yapılandırılmıştır. Alt temalar belirlenirken çocuk karakterlerin dijital araç kullanımına ilişkin davranışları, kullanım süresi ve sıklığı, dijital ortamdan kopmakta zorlandıkları durumlar ve günlük yaşamın dijital araçlar etrafında şekillenmesi gibi göstergeler esas alınmıştır.

Analiz sürecinde metinlerden elde edilen veriler ilgili alt temalar altında gruplandırılmış her tema doğrudan alıntılarla desteklenerek betimlenmiştir. Böylece dijital bağımlılık belirtilerinin çocuk karakterlerin deneyimleri üzerinden nasıl sunulduğu sistematik bir biçimde ortaya konulmuştur.

3. BULGULAR

3.1. Bağımlılık Belirtileri Temasına Ait Bulgular

3.1.1 Kontrol kaybı

Seride dijital bağımlılığın önemli bir belirtisi olarak kontrol kaybı öne çıkmaktadır. Çocuk karakterlerin dijital araçlara yönelik yoğun zihinsel meşguliyet yaşadığı ve telefonsuz kalma düşüncesine tahammül edemediği günlük yaşam içinde dijital ortamdan kopmakta zorlandığı görülmektedir.

Örneğin karakterlerin dijital dünyayı zihinsel olarak sürekli sürdürdüğü şu ifadelerle yansıtılmaktadır:

“Şu an karşımda kamera varmış da ona konuşuyormuşum gibi hayal etmeye çalışıyorum”

(Sertbarut, 2025 s. 5)

Karakterin dikkat çekmek ve içerik üretmek amacıyla sıra dışı davranışlar sergilediği görülmektedir. Bu durum dijital ortamda görünür olma isteğinin davranışları yönlendirebildiğini göstermektedir.

“İşte bu çocuk youtuber olma hevesine kapılınca atmadığı takla kalmadı. Farklı içerik oluşturmak adına son yaptığı çalışma acaip bir şey. Sokaktaki kedileri, köpekleri kaka yaparken videoya kaydediyor.”

(Sertbarut, 2025, s. 18)

Bu alıntı karakterin içeriklerinin daha fazla kişi tarafından izlenmesini istediğine işaret etmektedir. Takipçi ve izlenme sayısını artırmaya yönelik bu yönlendirme dijital ortamda görünür olma isteğinin önemini göstermektedir.

“Ha bu arada siz abone oldunuz tamamdaki arkadaşlarınız arasında hala dandik videolara aptal aptal bakanlar var, linkimi onlara da atsanız parmağınız mı kopar?” (Sertbarut, 2025, s. 121)

Benzer biçimde, dijital araçlardan uzak kalmanın imkânsız olarak algılandığı şu sözlerle ifade edilmektedir:

“Ben telefonsuz yaşayamam ki” (Sertbarut, 2024c, s. 14)

Karakterin izleyici beklentilerini karşılamak için abartılı davranışlar sergilemeye hazır olduğu görülmektedir. Bu durum dijital ortamda ilgi ve beğeni elde etme isteğinin insanların davranışlarını yönlendirdiğini göstermektedir.

“Hepinize merhaba arkadaşlar... Ne istiyorsunuz, ters takla mı atayım? Burnumdan slime sokup kulağımdan mı çıkarayım?” (Sertbarut, 2024c, s. 95)

Karakterin internet kullanımının aşırılaştığı metaforik bir anlatımla ifade edilmektedir. “İnternet canavarı” benzetmesi dijital kullanımın bireyin davranışları üzerindeki güçlü etkisini vurgulamaktadır.

“Ama hepinizin de fark ettiği gibi Sinyal çoktan internet canavarına dönüşmüştü.” (Sertbarut, 2024c, s. 144)

İzlenme ve beğeni sayısının önemszenmesi dijital ortamda etkileşim kazanma isteğini göstermektedir. Karakterin olumlu ve olumsuz bazı durumları dijital platformlarda kurulan ilişkilere göre belirlemesi kontrol kaybının bir göstergesidir.

“Merhaba arkadaşlar, bu bir şans videosudur. Sonuna kadar izler ve like atarsanız 24 saat içinde bir hayaliniz gerçekleşecek. Eğer videonun linkini 7 kişiye gönderirseniz hayalinizin gerçekleşme süresi 12 saate inecek. Ben sabırsızım 1 saat içinde olsun diyorsanız, videoyu 777 kişiye yollamalısınız. Böyle yapmaz da dislikea basarsanız başınıza bela alır, felaket üstüne felaket yaşarsınız” (Sertbarut, 2024a, s. 63).

İçerik üretiminin beğeni sayısına bağlı olarak sürdürüldüğü görülmektedir. Beğeni sayısının belirleyici hâle gelmesi karakterin iletişim kurma isteğini dahi dijital araçların şekillendirdiğini göstermektedir.

“Sonra ne mi oldu? Beş bin like gelirse devamını bir dahaki videoda anlatırım. Ne yani hem videoyu sonuna kadar izliyor hem de bir like'ı çok mu görüyorsunuz? Beğeni yoksa yeni videoda yok, hadi bakalım kestiiiiik! (Sertbarut, 2024a, s. 72)

Bazı sahnelerde çocuk karakterlerin okul ortamında dahi telefonu kontrol etme isteğini bastıramadığı görülmektedir:

“Zilin çalmasına beş dakika kala çocuğun kızarıp bozardığını tilki gibi kaşını gözünü oynattığını fark ettim. Sıra altındaki telefonunu çekip bakıyor sonra geri itiyordu. Galiba yeni bir mesaj gelmişti.” (Sertbarut, 2024a, s. 129)

Bu ifade karakter için sosyal medya beğenilerinin önemli bir değer hâline geldiğini göstermektedir.

“Layksız yaşayamaz” ifadesi dijital ortamlardan alınan geri bildirimlerin birey üzerinde belirleyici hâle geldiğini ortaya koymaktadır.

“Çünkü Simli layksız yaşayamaz.” (Sertbarut, 2024b, s. 48)

Bu örnekte çocuk karakterin telefon yokken bile ekran kaydırıyormuş gibi hareketler yapması, dijital araç kullanımının alışkanlık hâline geldiğini göstermektedir. Dijital ortamdan uzak kalındığında dahi davranışın sürmesi kontrol kaybının günlük yaşama yerleştiğine işaret etmektedir.

“Duru'nun elleriyle acaip bir şey yaptığını fark ettim. Sanki sol elinde telefon varmış sağ eliyle de ekrandan bir şeyleri kaydırıyormuş gibi yapıyordu.”(Sertbarut, 2024b, s. 82)

Bu ifadede karakter telefonuna erişemediğinde kendisini olumsuz bir ruh hâli içinde hissettiğini belirtmektedir. Dijital araçtan uzak kalmanın huzursuzluk ve işlev kaybı olarak algılanması, dijital araç kullanımının bireyin günlük yaşamında merkezi bir konum kazandığını göstermektedir. Bu durum dijital araçlardan uzak kalmanın zorlaşması ve davranışın bu araçlara bağlı hâle gelmesi açısından kontrol kaybı göstergesi olarak değerlendirilebilir.

“Telefonsuzluktandır dedi Simli. Telefonum olmayınca ben de aptallaşıyorum” (Sertbarut, 2024b, s. 100).

3.1.2. Aşırı kullanım

Eserlerde dijital bağımlılık belirtilerinden biri olarak aşırı kullanım ve dijital ortamlarda geçirilen sürenin artışı dikkat çekmektedir. Çocuk karakterlerin dijital içerik üretimi ve tüketimini yaşamlarının merkezine aldığı, çevrim içi etkinliklerin günlük rutinin önüne geçtiği görülmektedir.

Bu alıntı, dijital içeriklerin çok yüksek izlenme sayılarına ulaşabildiğini göstermektedir. Bu durum dijital platformlarda geçirilen zamanın yaygınlığını ve kullanıcıların yoğun biçimde içerik tükettiğini ortaya koymaktadır.

“Gerçi geçen gün altı yaşında bir kızın -kalem kutumda ne var?- başlıklı videosunu izledim ve izlenme sayısı yedi yüz bindi! İnanabiliyor musunuz?” (Sertbarut, 2025, s. 8)

Örneğin okul çağındaki çocukların büyük bir kısmının “youtuber olma” düşüncesine yoğunlaştığı ifade edilmektedir:

“Aslında bizim okulun yarısı youtuber olup para kazanma hayali kuruyor.” (Sertbarut, 2025, s. 18)

Başka bir örnekte televizyon izleme yoğunluğu dikkat çekmektedir. Sürekli açık olan televizyon, medya araçlarının günlük yaşamın büyük bir bölümünü kapladığını göstermektedir.

“Bütün bu insanların evlerinde televizyon açık demek! Hani eleştiriyoruz ya Türkiye’de çok fazla televizyon izleniyor diye, o anda bu izlenme yoğunluğu bana dünyanın en iyi şeyi gibi geldi.” (Sertbarut, 2025, s. 96)

Bu ifadede karakterin bilgisayar başında kalmama isteği açık biçimde vurgulanmaktadır. Bilgisayardan uzaklaşmak istememesi dijital ortamlarda geçirilen sürenin artmasına işaret etmektedir.

“Tabii ki bilgisayarından ayrılmamak için böyle yapıyor.” (Sertbarut, 2024c, s. 17)

Dijital araçlara bağlılığın gündelik ihtiyaçları bile ikinci plana ittiği şu mizahi örnekte görülmektedir:

“Tuvalete gidebiliyor musun bari? ... Şimdilik gidebiliyorum ama odaya bir lazımlık koysam fena olmaz yani.” (Sertbarut, 2024c, s. 48)

Karakterin uzun süre bilgisayar başında kalması, bir saat boyunca iletişim kurulmaması ve bilgisayardan kalkmaması gibi ifadeler dijital kullanımın günlük etkileşimlerin önüne geçtiğini göstermektedir.

“Sinyal yine internet alemine daldı. İnanır mısınız bilmem ama bizimkilerden parktayız mesajı gelene kadar geçen bir saatlik sürede Sinyal ile aramda hiçbir cümle akışı olmadı. O bilgisayarında ben telefonumda zaman doldurduk. Bir kez tuvalete gitmek için odadan çıktım. Sinyal onu bile yapmadı.” (Sertbarut, 2024c, s. 169)

Ayrıca dijital paylaşımın sürekliliği şu sözlerle betimlenmektedir:

“Her şey basit bir selfie ile başlar sonrası şelale gibi akar. Sanki herkes onu gözetliyormuş gibi attığı her adımdan, yuttuğu her lokmadan, gördüğü her manzaradan, girdiği her sınavdan, saçına taktığı her tokadan bizi haberdar eder.” (Sertbarut, 2024a, s. 8)

Dijital araçların boş zaman etkinliği hâline geldiği bu örneklerle gösterilmektedir. Telefon kullanımının zaman geçirmek için tercih edilmesi kullanım süresinin artmasına neden olmaktadır.

“Telefonlarımıza bakarak zaman öldürmeye başladık.” (Sertbarut, 2024a, s. 61)

Bu ifade, dijital araçların çocuk karakterler için zamanın geçirilmesinde temel bir araç hâline geldiğini ve dijital ortam olmadan vakit geçirmenin zorlaştığını göstermektedir.

“Vakit nasıl geçecek bilmiyordum. Telefonlar, tabletler yanımızda olsaydı zaman su gibi akardı.” (Sertbarut, 2024b, s. 45)

Dijital araçların günlük yaşam rutinlerinin bir parçası hâline geldiğini gösteren bu alıntı güne başlarken de karakterlerin telefona yöneldiğini gösterirken dijital araçların kullanımının sürekliliğine işaret etmektedir.

“Normalde yataktan kalkınca ilk işimiz telefona bakmak olur değil mi? Kankilerden mesaj gelmiş mi, gece biri şifremi ele geçirmiş mi, oyundaki rakibim beni geçmiş mi, dolandırıcılara karşı dikkatli olun mesajıyla bizi kendisi dolandırmaya çalışan biri olta atmış mı... “ (Sertbarut, 2024b, s. 81)

Dijital araç kullanımının gündelik yaşam deneyimlerini gölgede bırakabildiğini göstermektedir. Kahvaltı sırasında bile telefona odaklanılması dijital kullanımın yoğunluğunu ortaya koymaktadır.

“Evde telefonla bakışarak kahvaltı yaptığımdan balın tadını hatırlamıyordum ki” (Sertbarut, 2024b, s. 83)

3.1.3. Dijital odaklılık

Seride dijital bağımlılığın bir diğer belirtisi olarak dijital odaklılık öne çıkmaktadır. Çocuk karakterlerin duygusal süreçlerini, sosyal ilişkilerini ve günlük motivasyonlarını dijital beğeni, takipçi sayısı ve “like” gibi çevrim içi geri bildirimler üzerinden anlamlandırdığı görülmektedir.

Örneğin bir karakterin teselli bulma yolunu dijital ortamda aradığı şu ifadede görülmektedir:

“Teselli sepetim de boş, kanalıma abone olursanız, belki bununla avunurum” (Sertbarut, 2025, s. 57).

Dijital içerik üreticilerinin takipçi kazanma çabalarını gösteren bu alıntı abone sayısının artırılmasının içerik üretim sürecinin önemli bir parçası hâline geldiğini göstermektedir.

“Evet arkadaşlar, böylece beni biraz daha tanıdınız, kanalıma abone olursanız size daha neler anlatırım kim bilir?” (Sertbarut, 2025, s. 13)

Bu ifadede sosyal medya profilinin bireyin ilişkileri üzerinde etkili olabileceği düşüncesi yer almaktadır. Profil fotoğrafının değiştirilmesinin sosyal ilişkilerde önemli görülmesi dijital görünürlüğün önemini göstermektedir.

“Facebook'taki profil resmini değiştirmeye ne dersin? Bak ne yapalım, şöyle koyu bir makyaj, bööyle dudağını büzüştürüp uzat, öpücük havası yani... Bak görürsün, anında nikah tazeler seninkiler.” (Sertbarut, 2025, s. 59)

Bu ifade dijital platformlarda takipçi sayısının artırılmasına yönelik çabaları göstermektedir. Karakter, çevrimiçi görünürlüğünü artırmak için yeni takipçiler kazanmayı hedeflemektedir.

“Bu hastalık hakkında daha fazlasını öğrenmek isterseniz bana değil, doktor Google'a sormalısınız” (Sertbarut, 2024c, s. 5)

Dijital etkileşim, bazı örneklerde bir zorunluluk hâline getirilmektedir:

“Evet arkadaşlar abone olmayı unutmayın... Ayrıca abone olmayanın işi biter, ayağınızı denk alın, ona göre like atın.” (Sertbarut, 2024c, s. 40)

Bu ifade dijital platformlarda takipçi sayısının artırılmasına yönelik çabaları göstermektedir. Karakter, çevrimiçi görünürliğini artırmak için yeni takipçiler kazanmayı hedeflemektedir.

“Evet arkadaşlar, heyecan dorukta. Takipte kalın, hatta bana yeni takipçi ayarlayın.” (Sertbarut, 2024c, s. 87)

Bu alıntıda karakter ajanda yazarken yazma ortamını video izleme ile ilişkilendirmektedir. Video izleme ortamlarında kullanılan içerik hızlandırma durumunu gerçek hayatta da yapabileceği düşüncesini edinmektedir. Bu durum bireylerin dikkat süresinin azaldığını ve gerçek yaşam deneyimlerinin dijital odaklı yaşama dönüştürdüğünü göstermektedir.

“Bu konudan sıkılan olursa videoyu hızlandırırsın olsun bitsin. Ben çoğu zaman öyle yapıyorum, siz de bilirsiniz video ayarlarında çalma hızı diye bir bölüm var. Lafı uzatanlar olduğunda veya yavaş konuşan biri varsa hızı 1,75'e veya 2'ye alıyorum en az beş dakika zaman kazanıyorum.” (Sertbarut, 2024a, s. 9)

Bu alıntı, sosyal medya etkileşimlerinin karakter için önemli olduğunu göstermektedir. Beğeni ve yorum beklentisi dijital platformlarda onay arayışını yansıtmaktadır.

“Likeları, kalpleri, tatlı yorumları aşağıya beklerim. Dislikea basanın parmağı uf olur, aklınızdan bile geçirmeyin.” (Sertbarut, 2024a, s. 24)

Bu örnek çocuk karakterin dijital etkileşim ve görünürlük ihtiyacını sürekli sürdürdüğünü, dijital ortamın yaşamında öncelikli bir konuma yerleştiğini göstermektedir.

“Evet sevgili sırdaşlarım bir videonun daha sonuna geldik bana yeni takipçi kazandırmayı ihmal etmeyin, beğenin, beğendirin.” (Serbarut, 2024a, s. 80)

Bu alıntı, internet erişiminin karakter için temel bir öncelik hâline geldiğini göstermektedir. İnternetin varlığı diğer koşulların önüne geçmektedir.

“Benim için fark etmez yeter ki internet olsun.” (Sertbarut, 2024b, s. 23)

Bu ifade karakterin duygusal anlarında bile dijital tepkilere odaklandığını ve sosyal medya etkileşimlerinin günlük deneyimin ayrılmaz bir parçası hâline geldiğini ortaya koymaktadır.

“Pars Simli'nin mesajına hemen like attı... Gördüğünüz gibi arkadaşlar insan duygusallaşınca böyle saçma sapan ölçümler yapabiliyor.” (Sertbarut, 2024b, s. 40)

4. SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu çalışmada Miyase Sertbarut'un *Ünsüz Youtuberın Günlüğü* serisinde dijital bağımlılığa işaret eden davranışların çocuk karakterler üzerinden nasıl sunulduğu incelenmiştir. Bulgular seride dijital bağımlılık belirtilerinin özellikle kontrol kaybı, dijital odaklılık ve aşırı kullanım temaları etrafında betimlendiğini göstermektedir. Çocuk karakterlerin dijital araçlardan kopmakta zorlanmaları, ekranı zihinsel olarak sürdürmeleri ve çevrim içi etkileşimi gündelik yaşamın merkezine yerleştirmeleri, dijital bağımlılığın davranışsal boyutlarının çocuk edebiyatı eserlerinde görünür hâle geldiğini düşündürmektedir.

Çalışmada öne çıkan temalardan ilki kontrol kaybıdır. Bulgular çocuk karakterlerin dijital araçlardan uzak kaldıklarında dahi zihinsel olarak dijital ortamı sürdürdüklerini ve telefonu kontrol etme

isteğini bastıramadıklarını ortaya koymaktadır. Bu durum, davranışsal bağımlılık bağlamında vurgulanan “kontrol edememe” bileşeniyle örtüşmektedir. Griffiths (2005), bağımlılık davranışlarının temel bileşenlerinden birinin kontrol kaybı ve davranışın bireyin yaşamında baskın hâle gelmesi olduğunu belirtmektedir. Seride yer alan olaylarda da dijital araçların çocuk karakterlerin gündelik yaşantısında giderek merkezi bir odak hâline geldiğini göstermektedir.

Araştırmada dikkat çeken bir diğer tema dijital odaklılıktır. Çocuk karakterlerin takipçi kazanma, beğeni alma ve çevrim içi görünürlük arzusunu sürekli dile getirmeleri, dijital ortamın gündelik yaşamda öncelikli bir konuma yerleştiğini ortaya koymaktadır. Bu durum, bireyin düşünce ve davranışlarının belirli bir etkinlik etrafında yoğunlaşmasını ifade eden “salience” kavramıyla açıklanabilir (Kuss & Griffiths, 2011). Dolayısıyla eserlerde dijital odaklılık bağımlılığa işaret eden önemli bir örüntü olarak sunulmaktadır.

Seride çocuk karakterlerin dijital araçların yokluğunda zamanın geçmediğini ifade etmeleri ise aşırı kullanım temasını görünür kılmaktadır. Alanyazında aşırı kullanım, internet bağımlılığının temel göstergelerinden biri olarak değerlendirilmektedir. Young (1999), bireyin doyum sağlayabilmek için giderek artan sürelerde internet kullanma ihtiyacı duyduğunu ve teknolojik aletlere planlanandan uzun süre vakit geçirdiğini belirtmektedir. Bu bağlamda eserlerde dijital araç kullanımının süreklilik kazanması, bağımlılık belirtisi olarak değerlendirilebilecek bir örüntüye işaret etmektedir.

Sertbarut'un eserlerinde dijital bağımlılık teması doğrudan öğretici bir anlatımla değil çocuk karakterlerin gündelik deneyimleri üzerinden sezdirici biçimde sunulmaktadır. Bu yönüyle seri çocuk edebiyatında edebî yapı ile toplumsal mesaj arasındaki dengenin önemini vurgulayan yaklaşımlarla örtüşmektedir (Karadeniz & Özdemir, 2018). Böylece dijital bağımlılık çocuk okurun kendi deneyimlerini sorgulayabileceği bir farkındalık alanı olarak çocuk edebiyatı eserlerinde önem taşımaktadır.

Araştırmadan elde edilen bulgular seride dijital bağımlılık bulgularının kontrol kaybı, aşırı kullanım ve dijital odaklılık temaları etrafında görünür hâle geldiğini ortaya koymuştur.

Araştırmanın dikkat çekici yönü dijital bağımlılığın yalnızca bireysel bir sorun olarak değil çocuk karakterlerin gündelik yaşamları içerisinde, sosyal ilişkilerinde anlam kazanan bir olgu olarak sunulmasıdır. Böylece dijital araçların kullanımı eserlerde yalnızca birer teknoloji unsuru olarak değil çocukların düşünce dünyasını ve yaşamdaki önceliklerini değiştiren bir odak olarak yer almaktadır.

Bu araştırma, dijital bağımlılık belirtilerinin çocuk edebiyatı eserlerinde nasıl temsil edildiğine ilişkin sınırlı sayıdaki çalışmalara katkı sunmaktadır. Ayrıca dijital bağımlılığın davranışsal göstergelerinin çocuk edebiyatı eserleri aracılığı ile görünür kılınması çocuk okurlarda dijital farkındalık geliştirilmesi açısından işlevsel bir alan açmaktadır.

Bu bulgular dijital bağımlılık temasının çocuk edebiyatında yalnızca güncel bir sorun olarak görülmenin ötesinde çocuk okurun kendi dijital deneyimlerini sorgulamasına da katkı sağlayabileceğini göstermektedir. Çağın gereksinimlerini yansıtan bu konunun güncel çocuk edebiyatı eserlerinde işlenmesinin olumlu olabileceği düşünülmektedir. Bu temanın çocuk kitaplarında yalnızca teknolojinin olumsuz yönlerini vurgulayan didaktik bir yaklaşım ile değil çocukların dijital araçlarla kurdukları ilişkiyi sorgulamalarına olanak tanıyan dengeli ve eleştirel bir bakışla işlenmesi gerektiği düşünülmektedir. Bu yönüyle dijital bağımlılık temasının çocuk edebiyatında işlenmesi, çocuk okurlarda dijital farkındalık geliştirilmesine katkı sağlayabilecek bir alan olarak değerlendirilebilir.

Araştırmanın yalnızca belirli bir seri ile sınırlı olması elde edilen sonuçların genellenebilirliğini sınırlandırmaktadır. Bununla birlikte çalışma çocuk edebiyatında dijital bağımlılık temasının farklı yazarlar ve eserler üzerinden karşılaştırmalı biçimde incelenebileceği yeni araştırmalara zemin hazırlamaktadır.

Bu araştırmadan elde edilen bulgular doğrultusunda aşağıdaki öneriler geliştirilebilir:

1. Çocuk edebiyatı eserlerinde dijital bağımlılık ve dijital medya kullanımına ilişkin temaların nasıl işlendiğini inceleyen çalışmalar artırılabilir.
2. Dijital bağımlılığa ilişkin davranış örüntülerinin çocuk karakterler üzerinden sunulması çocuk okurda farkındalık geliştirme açısından değerlendirilebilir. Bu nedenle eğitim ortamlarında bu tür eserlerden yararlanılabilir.
3. Gelecek araştırmalarda dijital bağımlılık belirtileri farklı çocuk edebiyatı yazarlarının eserleriyle karşılaştırmalı biçimde ele alınabilir.
4. Dijital bağımlılık temalı çocuk kitaplarının çocukların medya okuryazarlığı ve dijital farkındalık becerilerine katkısı üzerine uygulamalı çalışmalar yapılabilir.

Yazar Katkı Beyanı:

1. Zeynep DOĞAN: Araştırmanın tasarlanması, veri toplama süreci, doküman incelemesi, verilerin analizi ve makalenin yazım sürecini yürütmüştür.

2. Nevin AKKAYA: Araştırmanın kuramsal çerçevesinin oluşturulmasına rehberlik etmiş, yöntemsel değerlendirmelerde bulunmuş, makalenin bilimsel açıdan geliştirilmesi ve son hâlinin düzenlenmesi sürecine katkı sağlamıştır.

5. KAYNAKÇA

- Arslan, A., Kırık, A. M., Karaman, M., & Çetinkaya, A. (2015). Lise ve üniversite öğrencilerinde dijital bağımlılık. *Uluslararası Hakemli İletişim ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Dergisi*, (1), 1–15.
- Aytan, T., & Güngör, B. (2018, Ekim 19–20). Behiç Ak'ın çocuk kitaplarında modernite ve teknoloji eleştirisi [Konferans bildirisi]. *V. Uluslararası Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu*, İstanbul, Türkiye.
- Bilgin, S., & Arıcı, A. F. (2021). Çağdaş çocuk edebiyatı eserlerinde teknolojinin sunuluş biçimleri. *Türkiye Eğitim Dergisi*, 6(2), 522–543.
- Destegüloğlu, B., & Yılmaz, O. (2025). Technology in fictional children's books. *Millî Eğitim*, 54(245), 423–448. <https://doi.org/10.37669/milliegitim.1496591>
- Gözün Kahraman, Ö. (2025). Dijital çağda çocuk olmak. In Ö. Gözün Kahraman (Ed.), *Dijital çağda çocuk ve ebeveyn olmak* (2. güncellenmiş bs., ss. 1–25). Nobel Yayıncılık.
- Gözün Kahraman, Ö., & Özdemir, E. S. (2025). Dijital dünyanın çocuğun gelişimine etkileri. In Ö. Gözün Kahraman (Ed.), *Dijital çağda çocuk ve ebeveyn olmak* (2. güncellenmiş bs., ss. 57–98). Nobel Yayıncılık.
- Griffiths, M. D. (2005). A 'components' model of addiction within a biopsychosocial framework. *Journal of Substance Use*, 10(4), 191–197. <https://doi.org/10.1080/14659890500114359>
- Han, Y., Qiu, J., Shi, C., Huang, S., Huang, H., Wang, X., Zhu, S., Lu, D., Lu, P., & Zeng, F. (2025). Factors associated with digital addiction: Umbrella review. *JMIR Mental Health*, 12, e66950. <https://doi.org/10.2196/66950>

- Karadeniz, E., & Özdemir, M. (2018). Behiç Ak'ın çocuk kitaplarında medya ve sosyal medya eleştirisi. *Sakarya University Journal of Education*, 8(4), 250–264. <https://doi.org/10.19126/suje.460792>
- Oğuzkan, A. F. (2006). *Çocuk edebiyatı* (8. baskı). Anı Yayıncılık.
- Sertbarut, M. (2025). Ünsüz Youtuber'ın günlüğü. Altın Kitaplar.
- Sertbarut, M. (2024c). Ünsüz Youtuber'ın günlüğü: Troller. Altın Kitaplar.
- Sertbarut, M. (2024a). Ünsüz Youtuber'ın günlüğü: Cesaret oyunu. Altın Kitaplar.
- Sertbarut, M. (2024b). Ünsüz Youtuber'ın günlüğü: Layksızlar. Altın Kitaplar.
- Sever, S. (2019). *Çocuk edebiyatı ve okuma kültürü* (3. baskı). Tudem Yayıncılık.
- Singh, A. K., & Singh, P. K. (2019). Digital addiction: A conceptual overview. *Library Philosophy and Practice (e-journal)*, 3538. <https://digitalcommons.unl.edu/libphilprac/3538>
- Şirin, M. R. (2021). *Çocuk edebiyatına eleştirel bir bakış: Çocuk edebiyatı nedir, ne değildir?* (3. baskı). Uçan At Yayınları.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (12. baskı). Seçkin Yayıncılık.
- Young, K. S. (1999). Internet addiction: Symptoms, evaluation, and treatment. In L. VandeCreek & T. L. Jackson (Eds.), *Innovations in clinical practice: A source book* (Vol. 17). Professional Resource Press.
- Zeybekoğlu Akbaş, Ö., & Dursun, C. (2020). Teknolojinin aileye etkisi: Değişen ailenin dijital ebeveyn ve çocukları. *Turkish Studies – Social Sciences*, 15(4), 2245–2265. <https://doi.org/10.29228/TurkishStudies.43395>